

REDACTIA

Arad, Deak Ferencz-u. Nr 8

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria :
pe un an 20 cor. pe 1/2
an 10 cor.; pe 1/4 de an
5 cor.; pe 1 lună 2 cor.
Vrăt de Duminecă pe an
— 4 coroane. —
Pentru România și
trăinătate pe an:
40 franci.

Manuscripte nu se napofază

ADMINISTRAȚIA :

Arad, Deak Ferencz-u. Nr 8

INSERTIUNILE :

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Serisori nefracate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

„Patrioții“ și alegerile.

(b.) Cel mult două luni dacă ne mai despart de terminul nouelor alegeri parlamentare. Un moment ar avea să fie acesta din cele mai solemne în viața constituțională a statului și zile din cele mai înălțătoare pentru toți cetățenii țării, fărăosebire de neam și lege, fără considerație de rang și stare socială.

Ar trebui să fie astfel. Dureros e însă, că în statul „constituțional“, ajuns sub cămașă patrioților șovinisti, actul electoral numai zile de bucurie, cu atât mai puțin zile de înălțare, nu poate aduce pentru cetățenii statului.

Aproape dela început, dela introducerea constituționalismului în viața de stat a Ungariei, solemnitatea actului electoral o năpastă a fost și o deslănțuire de orgii și de pecați, sub aproape toate guvernele pînă date. Ear culmea și-au ajuns o — sub nefasta stăpânire a baronului Bánffy, a cărei moștenire este și actualul parlament, care, ca o fioroasă monstruositate, se va prabuși și el peste câteva săptămâni.

Știm și cunoaștem isprăvile săvârșite de acest parlament în perioada celor cinci ani, atât sub Bánffy, cât și sub urmașul său, Coloman Széll. Las', că pentru noi, naționaliștii nemaghiari, toate aceste isprăvuri n'au fost decât un lanț întreg de nedreptăți și lovituri în drepturile noastre cele mai vitale, dar' tocmai încântați de ele nu par a fi nici patrioții șovinisti înșiși. Adevărat, că-i mare deosebirea între nemulțumirea noastră și între aceea a fiilor „naționaliști“ răsfățați, dar', la urma urmelor, și a lor nemulțumire denotă cel puțin faptul, că fals și nefiresc e chipul, în care se înjghebează azi în Ungaria ori-ce parlament; denotă, că parlamentele, ce se constituie azi sub sistemul nedrept și păcătos de guvernare, nici pe departe nu sunt expresia fidelă a țării, nu sunt reprezentanța adevărată și firească a popoarelor, cari constituie statul acesta.

Singurul dor și scop al guvernărilor fiind: să se menție cu ori-ce preț la putere, — nu le mai ajunge nici timp, nici gând curat, ca să țină în vedere și binele obștesc al cetățenilor, interesele mari și comune ale popoarelor din patrie. Astfel fiind, e evident, că nu-și vor bate mult capul nici de-acel încolo, să se aleagă pentru parlament bărbații doririlor, bărbați integri, bărbați cu vederi mai sănătoase și cu inima dornică de-a asigura binele și fericirea cetățenilor. Căci — mameluții sunt doar' stâlpii „țării“, pe cari se razimă puterea guvernărilor nedrepti și păcătoși. — Așa a crezut Bánffy, când și-a „ales“ el parlament, și așa judecă toți, că și ea Bánffy țin să guverneze țara și destinele popoarelor dintr'însa.

În sensul acestei idei s'a procedat până acum în Ungaria la alegerile parlamentare. Și așa a trebuit să se întâmple, căci mijloacele „scopu-

lui“ totdeauna au fost: sulița geandarmului și corupția cu bani. Două puteri acestea, în contra cărora conștiința curată și dreptul sfânt — devin imposibile și cad înfrânte.

În acest chip, votul cetățeanului și dreptul lui cel mai sfânt s'au redus la un zero, și locul li-au luat terorismul și corupțiunea, ear' parlamentul ales în acest chip — n'a fost decât o mare minciună și o monstruositate.

Aceasta explică, pe scurt, și rezistența noastră pasivă de până acum, față de alegerile pentru Dieta țării.

Ei-va oare mai om și mai cu suflet dl Coloman Széll în diriguirea lucrurilor spre bine, la viitoarele noue alegeri? Speranța noi puțină avem; dar' viitorul e apropiat și el va s'o arate și aceasta. Noi vedem de altfel din unele expunerii de pe acum ale organelor, chiar apropiate de densus, că nu tocmai ca antecesorii săi ar vrea să procedeze dl Coloman Széll. — Judicatura Curiei în chestii electorale și legea de incompatibilitate asemenea ar fi d. ja două argumente, cari a priori pledează pentru aceasta. Cine mai știe însă, cum va să strimbe și dinsul „nasul de ceară“ al legilor sale nou create?!

Probleme mari de rezolvat are dl Széll cu viitorul său parlament. La ușă-i bat cu înțepire și intrare cer, de pildă: pactul cu Austria, rennoirea convențiilor comerciale și vamale internaționale, reforma administrativă și a dărilor publice, chiar și programul politicii externe austro-ungare, cari toate servesc un prețios material, pentru a da naștere lozincelor „salutare“ electorale.

De altă parte vorba e, și vorba-i grea de tot, că masa mare a alegătorilor e corupță. În ea nu mai e azi însuflețire pentru cauze mari, pentru datoria sfântă de cetățean, față de actul alegerilor curate. Sfințenia dreptului de vot, dictată de conștiința convingerii curate, nu mai există într'însa. Nu însuflețirea ideală pentru ducerea la biruință sublimă a steagului o mână azi la urnă, ci micile interese urite, egoiste și curiozitatea: care partid va dovedi pe celalalt și care din pețitorii mandatelor li va da mai mult pentru votul scos la vânzare?

Nu noi numai avem nefericita experiență să le spunem acestea. Insuși „Budapesti Hirlop“, ziarul serios și unul din cele mai apropiate de guvernul țării, în numărul de ieri, la loc prim și sub titlul „Prospecte electorale“, se ocupă îngrijit de aceste chestii și între altele, eată ce zice:

„Înlăturarea principiilor față de chestiile personale, la tot cazul înseamnă decadența idealismului politic și e o urmare directă a sistemului Tisza și Bánffy, sistem, care din alegătorii partidului liberal la poruncă a format slugi active, ear' pe alegătorii opoziționali i-a convins, că ori-ce sforțare, ori-ce tendință pentru capacitatea politică a alegătorilor, față de voința guvernului e o muncă fără scop. În țara întreagă publicul alegător s'a istovit, așa zicând și stă înec sub impresia amorțelii, care l'a cuprins după

celebra alegere a lui Bánffy. În mijlocul reculegerii din această situație înălțată a silniciei, până la momentul de față nu s'a ajuns încă nici până la alecșuirea lozincelor electorale, ci cel mult până la acel punct, că fiecare alegător se pipăie însuși și se întreabă: *mai trăiește el oare, mai poate și mai permis îi este și lui să voiască?...*“

Foarte adevărat; așa e întocmai! Decât că „Budapesti Hirlop“, deși avansat azi la gradul de organ guvernamental, ar trebui să-și întregească expozitul asupra adevărului.

Dacă nenorocita stare de lucruri aici a ajuns astăzi, — vina neiertată o poartă nu numai „sistemul Tisza Bánffy“, căci sistemul acesta păcătos același a rămas până azi, în zilele luminatului Széll!

Sistemul acesta peste tot, șovinismul maghiar nelufrinat, cu toate orgiile sale, și egoismul hidos și fără părechie la alte neamuri, bântuie doar' și azi în toate arteriile societății maghiare și distrug tot binele și moralul din viața cetățenilor statului. Acestea au pus secestrul pe întregul complex de drepturi și beneficii, de cari toți cetățenii patriei ar trebui să se bucure deopotrivă. Șovinisti toți sunt vinovați de păcatul ce se comite în conducerea de azi a destinelor țării, căci ei au usurpat drepturi sfinte și inalienabile dela cetățenii nemaghiari, lăsându-le acestora numai îndatoriri, dar nimic dându-le din toate beneficiile în schimbul datoriiilor.

Să rupă Maghiarii cu acest sistem nenorocit și distructiv; împartă deopotrivă și după dreptate și sarcini și drepturi, și atunci starea de lucruri sigur spre mai bine se va schimba. Câtă vreme însă asta nu se face, — nu e chip de mântuire. Vinovați fiind dinșiși, — singuri ei sunt responsabili și de rezultatele „muncii“ lor, și toate consecvențele faptelor tot ei singuri au să le poarte.

Guvernele monarhiei noastre și tarifa vamală germană Din Viena se anunță, că noua tarifă vamală germană publicată de ja este obiect de serioasă preocupare în cercurile conducătoare ale monarhiei. În curând ministrul president Széll va sosi la Viena, pentru a se consfătuți cu prim-ministrul austriac Dr. Köber în privința proiectului de lege despre noua tarifă vamală germană, care va avea să taxeze atât de simțitor articolul de export din monarhia noastră. Se zice, că comisia emisă pentru desbaterea tarifelor vamale autonome își va continua lucrările întrerupte în urma noii situații schimbate, numai după-va primi noue instrucții dela locurile competente.

Casandra lui Széll. Ciudată interesatură! „Magyar Szó“, care dela aparițiunea sa scuișă foc contra lui Széll, de-o vreme încoace a început să tot sfătuiască pe actualul prim-ministru.

„Clericaliți — zice „M. S.“ — socotesc de sosită vremea ca să-și ia lui Széll tererul de sub picioare. În preajma alegerilor vor să silească pe Széll ca să schimbe pe miniștri liberali vechi cu noui, clericali, și caută pen-

tru alegeri losincă favorabilă clericailor, contra liberalilor.

Rugăm din nou pe primul ministru: Deschidă odată ochii și vadă ce se în'âmplă în jurul și contra lui. Nu ne lase pe noi să profetăm zadarnic primejdia, când prevedem și în van vestim căderea Illiului, dărîmarea Troiei“.

Ce bine ar fi să vedem odată șovinismul în doaga Troiei!

Dar nu aiurează oare Casandra bău-flystă?

Urmările afacerii Bánffy. Planul câtorva deputați opoziționali de-a convoaca la ședință parlamentul ugar din pricina acuzelor aduse de „Neue Freie Presse“ în contra fostului ministru-president Bánffy, — deocamdată a rămas baltă Afacerea însă cu toate acestea, va avea încă urmări, deoarece-va a tras în afacere și pe acei miniștri, cari au fost membri și în cabinetul lui Bánffy. Prima urmare; foarte interesantă, va fi, că cel dintâiu va răspunde la acuze ministrul de honvezi, baronul Fejérváry. Aceasta i-se impune dlui Fejérváry cu atât mai mult, cu cât între miniștri de sub șefia lui Bánffy acuză de intenția de a introduce absolutismul, mai grav e atins însuși baronul Fejérváry, contra căruia ca un argument s'a adus, că el avea să fie urmașul lui Bánffy în scaunul presidential. De present, ministrul de honvezi se află la Gastein, unde e recreat cu totul din boala grea de care suferise. În 12 August se va întoarce la Budapesta, unde în 15 August își va sărbui iubileul de 50 ani de serviciu militar. Când cunoscuți l-au arătat la Gastein comunicațele despre afacerea lui Bánffy cu absolutismul, baronul Fejérváry, cetind acuzele la adresa celorlalți miniștri din fostul cabinet, a rămas consternat peste măsură și a declarat: „Asta n'o sufer! La asta trebuie să răspund!“

Vor fi și așteptând mulți și cu multă nerăbdare un răspuns la acuzele lansate de ziarul vienez.

Cehii tineri în contra lui Körber. Ziarul ceh din Praga „Narodni Listy“ declară nou răboiul ministrului-president Körber. Într'un articol din urmă, numitul ziar spune anume, că nici vorbă nu poate fi, ca prim-ministrului Körber să i-se voteze bugetul înainte de viitorul an nou. Dacă dinsul ar fi convocat Reichsrathul pe mai târziu, și nu pe la începutul lunii Octombrie, atunci — zice — Cehii poate mai îngrabă i-ar vota bugetul; astfel însă asta nu va ojunge o sub nici o condiție în anul acesta. Ministrul e curat nemțesc, și ca atare el nimic nu face în interesul Cehilor. Pactul cu Ungaria — încheie foaia din Praga, — Cehii nu sunt de loc aplicați să l voteze cabinetului actual!

Doi rivali.

Visita marelui duce Alexandru Mihailovici în Bulgaria a avut darul de-a provoca vii comentarii în întreagă presa europeană.

Nu a lipsit colportarea a difereite știri sensaționale cu această ocaziune, știri privitoare la atitudinea și pregătirea uneia sau alteia din cele două mari puteri rivale, Austro Ungaria și Rusia, în fața unei eventuale izbucniri a răboiului, — pentru tranșarea chestiilor orientale.

Muscarii sperie Monarchia noastră cu incheierea unei triple alianțe balcanice, cu luarea în primire a două porturi bulgărești...; ear' ei sunt amenințați cu convenția militară dintre Austro-Ungaria și România.

Ori-cât ar părea de mare însemnătate pregătiri de acest fel, ca dovezi de concentrare de forțe, de amiciție și comunitate de interese, nu poartă tocmai marca gravității; un ziar rusesc luând notă de „convenția militară“ din chestiune, spune chiar că un războiu între Rusia și Austro-Ungaria e o utopie.

Nu cuceriri teritoriale, nu întinderea stăpânirii politice este scopul imediat ce urmăresc marile puteri în orientul european; și astfel nu armele vor avea a decide.

Luptă cu toate acestea se va da, și lupta-i în pregătire.

Această luptă însă nu va fi cu armele războiului, între monarchia noastră și Rusia, ci va fi lupta pentru cucerirea economică a Peninsulei Balcanice, va fi concurența. Și acela se va putea socoti cu drept cuvânt în viitor stăpân în Peninsula-Balcanică, care va fi subjugat-o economiceste.

Noul drum de fer bosniac, supără mult Muntenegru, care se găsește în relațiuni suferențiale cu Rusia; căci acel drum de fer este un cerc în jurul micului principat, este începutul drumului la Salonichi...

Serbia, ori-cât cochetează cu St.-Petersburgul, cam cu greu va pute să se desfacă de dependența economică de monarchia noastră. Ochiadele părintelui dela Nord în van cultivă speranțe într-o inimă de tiner rege, căci soarta i-a croit Serbiei o poziție geografică, din care nu se poate eschiva de sub influența Austro-Ungariei, pentru a pute exista.

Rusia, având cucerite simpatiile slavilor minori din Peninsula Balcanică, pe aceste simpatii caută să-și clădească acum opera cuceririi economice.

E vorba să înființeze bancă ruso-franceză; ajută cu bani statul bulgar sdruncinat în finanțele sale, și — e vorba să-și pună piciorul în porturile Burgas și Varna.

Aceasta este lupta care s'a deschis în Peninsula Balcanică, în înfățișarea ei actuală o luptă în care planul și vigoarea nu lipsesc din nici o parte combatentă.

Viitorul va da rezultatul acestei lupte, în acest chip angajate; și în vederea desfășurării ei, un războiu între Austro-Ungaria și Rusia ar fi — „o utopie“.

Intru-cât însă nu se poate calcula cu surprizele posibile, nu se poate ști dacă într-o bună zi toate combinațiile nu au să le răstoarne instrumentele Rusiei ce se cred protegiații săi, din Peninsula Balcanică, — și în acest cas, mare va fi importanța convenției militare dintre Austro-Ungaria și România.

Afacerea Szelle-Kormos.

Cu cât mai mult se apropie de sfârșit, afacerea aceasta cu atât devine mai sensațională. Resultatul cercetării și al procesului nu se poate încă prevedea. Cercetarea pornită poate fi sistată, și poate fi urmată și de osânda dictată de lege. Ori-cum ar fi însă, rămâne faptul greu și neagra pată pe fruntea justiției maghiare, că lucruri, ca cele găsite pe urma judecătorului Kormos, se pot ivi chiar și la forul cel mai înalt judecătoresc din țară!

Senatul de acuze în afacerea Szelle-Kormos dela tribunalul regesc din Arad continuă cercetarea. Eri deja i-a sosit și apelata soției lui Szelle, reprezentată prin avocatul Sonnenfeld din loc, în contra hotărârii judelei de instrucție. Acusata aduce argumente „tari“ în apelată. Spune, că nu tribunalul din Arad e competent să-i judece cauza, ci cel din Budapesta, fiindcă Kormos acolo a primit bani dela dînsa. Mai spune, că afacerea pentru dînsa e în prescripție, deoarece ce sunt vechi de tot acușele ce i se atribue, ear' al treilea argument al ei este, că Kormos nu e de loc vinovat de crima coruptibilității, și dacă judele e nevinovat, atunci — zice — cu atât mai puțin e vinovată dînsa de delictul coruperii cu bani.

În apelata ei, avocatul apără deci și pe Kormos și pe clienta sa doamna Szelle.

Senatul de acuze are însă ultimul cuvânt de spus în afacere, dacă e ori nu cauză de proces punibil în daraverile doamnei cu coconul judecător dela înalta Curie.

Pentru continuarea cercetării mai lipsește acum numai protocolul despre ascultarea lui Kormos. După sosirea acestuia, afacerea va face un pas înainte și nu poate mult se va pronunța și senatul de acuze.

GENERALUL DEWET.

Un ziarist american, care obținuse autorizația de a însoți un detașament orange în campania contra Englezilor, întâlni într-o zi pe un bur al cărui costum în sdrențe proba în de-sjuns nopțile petrecute sub stele și zilele de lupte și de strădanii. Ziaristul îl întrebă unde se găsea în acel moment generalul Dewet? Soldatul îi arătă drumul cel mai scurt spre lagărul comandantului-șef. Câte-va minute mai târziu reporterul era primit în cortul eroului din războiul sud-african și nu-și putu opri o mișcare de surprindere recunoscând în general pe soldatul care, cu câte-va momente mai înainte, îi arătase cu atâta grație drumul fără a voi să-și declinze numele și calitatea.

La primul moment nimic nu denota în Christian Dewet pe omul dotat cu facultăți excepționale și pe generalul șef exercițiului și inimii soldaților săi. Talia sa care în Europa ar fi considerată cu puțin deasupra mijlociei, pare mediocră față de a uriașilor Buri; trăsăturile sale ner-gulate n'au nimic seducător; privirea sa are mai mult o expresiune de bunătate decât de inteligență; semnele energiei nu se văd decât în partea de jos a feței; buza inferi-

oară este groasă și bărbia foarte ascuțită. Dewet nu are mai mult prestigiu prin strălucirea unifomei sale. Costumul său nu se distinge de al soldaților săi decât prin starea lui de deteriorare mai mare. Pe vesta sa scurtă, care din cauză că a fost supusă prea multă vreme intemperiei, s'a decolorat cu totul, nu poartă nici un semn distinctiv al gradului său.

Singurul semn exterior care dă pe față rangul său este un mic mănunchiu de pene negre pe care îl poartă la pălărie în partea stângă.

Țara strășilor nu este și țara pampoanelor militare. Eroul bur, care în victorioasele sale excursiuni de alungul coloniei Cap, ar fi putut așa de ușor să-și reînnoiască penele dela pălărie, a desprețuit aceste mici vanități ale cochetăriei militare și și-a făcut un punct de onoare de a purta necurmat insigniile carii mărturisesc ostenele unei lungi și laborioase campanii. Penele de străș carii indică gradul generalului Dewet într-atâta s'au stricat, încât este imposibil de a le mai constata natura.

Un comandant șef care nimește chiar pe Buri prin simplitatea-i extremă sau mai bine prin neglijența finutei sale, nu se prea formalizează de etichetă și de ceremonialul erarhieriei:

CUGETĂRI.

Datoria unei femei este de a păre fericită!

A fi iubit e atât de dulce, încât de multe-ori omul se mulțumește și cu aparența chiar (?)

Nu fiecare drum de flori conduce la glorie (Fenelon).

La ce miseria te învață, e învățat! (M. Jókai).

Un aderent bărbat numai o inimă întreagă dă femeii iubite. (M. Jókai).

Iertarea este une-ori indiferență, cine iubește, nu uită. (Carmen Sylva).

Știința e foarte scumpă: te costă tinerețea! (Mme Lafayette).

Noutăți

ARAD, 31 Iulie n. 1901.

Monarchul la manevre. În urma dispozițiilor de până acum, M. Sa Imperatorul-rege la 26 August va merge dela Ischl la Viena, unde va petrece până la 1 Septembrie, când va lua apoi parte la exercițiile de tir de lângă Vespem, unde se vor face probe cu tunurile cele noue. În 6 Septembrie se va reîntoarce earăș la Viena, rămânând până în 11 Septembrie. În 12 Septembrie sosește la Doljni Miholaj în Croație, pentru a lua parte la manevrele cele mari.

Mica principesă a moștenitorului de tron Francisc Ferdinand, botezată Luni în castelul din Conopișt (în Boemia), a primit în botez numele: Sofia, Maria Teresia, Francisca. După botez în castel s'a dat un prânz opulent. A'tat princesa-mamă, cât și mica principesă sunt bine.

† Ioan Popescu, fost profesor în Bêrlad, reposat zilele trecute, era originar din Transilvania. Rêposatul a jucat rol și în mișcările și luptele dela 1848. Născut în 1830 în Conaș (districtul Chiorului), și-a făcut studiile gimnasiale în Baia-mare (pe atunci se numia Popovici) și în dorința sa de a studia mai departe, s'a dus la Cluj, unde a studiat aproape 2 ani, când izbucni revoluția din 1848. În timpul revoluției el

a servit cauza poporului său ca conducător de gloate, atașat la corpul colonelului Urban. Urmărit de Unguri, a trecut în Bucovina și de acolo în Moldova, stabilindu-se la Bêrlad, unde a fost numit profesor la școala normală de institutori și învățători, mai târziu la gimnasiul-liceu din Bêrlad. La 1892, după un serviciu de 41 ani, s'a pensionat. La școala normală, I. Popescu a introdus pentru elevi portul național românesc încă dela 1870 și pentru a perpetua acest port, a depus în 1876 la ministerul instrucției un memoriu, în care expunea, că răcirea poporului dela țeară e cauzată în mare parte de părăsirea portului românesc, a industriei casnice și înlocuirea lor prin tot felul de petecării de fabrică. Decedatul a fost președinte al societății pentru învățătura poporului român, secțiunea Tutova; deja dela 1883 a întreprins o lucrare pentru lăfșirea meseriilor și amicilor industriei în elementul românesc al țării. Spre acest scop a dus la începutul aceluiași an vreo 60 copii în străinătate, pe unii și în Brașov, ca să învețe meseriile. Ca bărbat politic, I. Popescu a luat parte la toate mișcările însemnate din țeară, începând dela mișcarea pentru unirea Principatelor și până acum în urmă; făcea parte din partidul liberal. Decedatul era cavaler al „Steii României“, oficer al „Coroanei României“, „Bene merenti“ el. II și posedea medalia „Independența României“, ear concetățenii săi din Bêrlad i-au oferit la 1874, drept recompensă civică, o casă în valoare de 40.000 lei.

Tineri bavi. Cu finea anului școlar 1900/901, la școala reală militară din Biserica-albă (Moravia) între alții au depus examenul de maturitate și următorii tineri români: Iosif Iacobici (Brașov), Iuliu Coriolan Bardoci (Sibiu), cu succes eminent, apoi Elie Cenz (Mehadie) și Ioan Tepecneg (Viena) cu succes bun. Toți patru au fost promovați la cercetarea academiei militare din Wiener-Neustadt.

Sovietismul lui Széll. Săptămâna trecută a sosit la magistratul din Pojon un rescript al ministrului-president Széll, ca ministru de interne, prin care face cunoscut, că pentru anul acesta deneagă directorului de teatru subvenția de 4000 coroane, pe motivul, că directorul a dat în teatru de vară reprezentațiuni în limba germană și din cauză că de aci încolo nu vrea să mai deie nici un fel de sprigin sistemului de două limbi.

„Cel mai umil și mai sărac dintre Buri cari combat sub ordinele sale, scrie dl Howard Hillegas în World's Work, poate să i-se adreseze direct, fără chiar de a-l saluta, și el ascultă cu o mișcătoare solitudine plângerile soldaților săi. Nici odată nu s'a întâmplat să vorbească cu un om fără ca mai întâiu să-i întindă mâna. Afară de cel trei fi ai săi, cari servesc în armata sa, nu e nici unul dintre soldații săi care vorbind cu dînsul să nu-i zică simplu Chris, diminutivul numelui său de Christian“.

E șgur că o armată europeană în care soldații și ar permite să trateze chiar pe caporalul lor cu familiaritatea pe care o întrebunțează Buri față de generalul lor șef, ar fi învinsă de mai înainte, căci ea n'ar avea nici o noțiune de disciplină, pe când la eroii din sudul Africei lipsa aceasta de ori-ce manifestățiune exterioară de erarhie și frăția aceasta patriarhială sunt o putere mai mult. Oamenii aceștia cari vorbesc comandantului lor șef fără a întrebunța vre-o formulă de diferență și fără a-i da alt titlu decât prescurtarea numelui său de botez, sunt gata să-l urmeze ori-unde l-ar conduce și să se lase să fie uciși la postul care li-a fost desemnat pe câmpul de luptă.

Nu e greu să se descopere originea influenței prodigioase pe care Dewet o exercită asupra soldaților săi. Prestigiul victoriei nu e suficient pentru un războinic ca să-i asigure devotamentul trupelor sale; un general nu-i în bit de soldații săi decât cu condițiunea de a fi o imagine credincioasă a calităților și defectelor caracterului național al concetățenilor săi. După-cum Frăția n'ar fi înțeleasă pe Marceau fără egreta și brandenburgurile de husar, Buri cari au oroare de penaj au o admirație fără margini pentru costumul deteriorat a celui mai popular dintre generali lor. Ei știu că nemărginita sa bunătate față de tovarășii săi de arme nu-i permite să păstreze mai multe zile de-arândul un costum cuviincios. Dacă vede un soldat care tremură de frig din cauză că hainele sale sfășiate nu-l apără în de-sjuns în contra variațiunilor brusce ale temperaturii din Sudul Africei, imediat îl invită fără nici o ceremonie să schimbe hainele: Soldatul se îmbracă cu hainele aproape noi ale generalului, care în schimb poartă sdrențele subordonatului său până în momentul când trecerea unui convoiu englezesc îl procură ocaziunea de a-și reînnoi vestmintele. (Va urma).

Automobil în Arad. Eri a sosit la Arad, venind de la Paris, ținând drumul spre București, un automobil. Călătorii cu mașina modernă au poposit la hotelul „Trei Crai”. O lumeșimă s'a adunat să admire minunata mașină și pe îndrăzneții Români călători. A fost o adevărată senzație pentru publicul din Arad plimbarea ce a făcut mașina pe străzile orașului. Hotelierul Schor, un curajos biciclist, a primit să se urce și dinsul în automobil; și-i plăcea cum merge, cât s'a învârtit prin oraș. Dar când a luat drumul Radnei, îl apucă amețeli pe hotelier, de iuteala cu care mașina făcea drumul, ca un bălaur aripat. Drumul până la Lipova și îndărăt l'a făcut într-o oră și jumătate, întorcându-se earăși la „Trei Crai”, unde lumea nu se împărășia, ci ca exteziată aștepta să revadă mon trul inspi-rător de respect în admirație.

Expoziția arangeată de Reunionea meseriașilor români din Sebeșul-săses — după ce a fost vizitată de numeroși spriginitori ai clasei noastre de mijloc dela ziua deschiderii ei (sărbătoarea Sf. Ap. Petru și Pavel), a fost închisă Duminecă (28 Iulie) cu mare solemnitate. La sărbătorile de închidere și la distribuția premiilor au participat reprezentanții asociațiilor meseriașilor români din Brașov, și Reunionei scolarilor români din Sibiu, ai reuniunii din Săliște, Orăștie, Alba Iulia, apoi reprezentanți de ai meseriașilor din Poiana și Mercuria. Juriul s'a compus din meseriași din amintitele localități, având de membri suplunți pe președintele respective vicepreședintele reuniunii amintite. Premiași cu bani au fost singur învâțăceii expoșanți, ear' ceilalți au primit diplome și diplome de laudă. După încheierea expoziției, meseriași întruniți în conferință, au deliberat asupra mai multor chestiuni de interes vital pentru meseriași. Scara reuniunii din Sebeșul-săses a aranzat o convenire declamatorie musicală bine succasă.

Congresul internațional de pace. Din Berlin se telegrafează, că al X-lea congres de pace al lumii se va ține ast-an în 10 Septembrie la Glasgow. La ordinea zilei sunt puse 22 obiecte.

Din China acasă. Din Viena se telegrafează, că vasele austro-ungare de războiu „Elisabeta” și „Zenta”, rechemate din Asia-orientală, au plecat deja spre Europa.

Tren accelerat înămolit în zăpadă. Din Püszköladány se serie unul ziar ungurec: Trenul accelerat, plecat Marția trecută din Budapesta spre Oradea-mare, a dat de o mare nenorocire. Liniu drumului de fer între Püszköladány și Barand, bătut de epemăni întregi de viscol și zăpadă, s'a infundat. Locomotivele cerute telegrafic în ajutor dela Szolnok și Oradea mare nu sunt în stare să pătrundă până la trenul cuprins de zăpadă. În ziua primă a izolării de restul lumii, pasagerii erau desperați. Un tiner plecat să se logodească, a încărunit într-o noapte. Dar' aducându-se proviziune din Barand, s'au împăcat cu soarta desperații. Ziua joacă cărți; s'au închisat două logodne; au avut loc și două dueli; ba într'un cupeu de clasa 2 a fost și cocostircul. Pasagerii — vorba vine — se gâdese cu regret, că vor fi curăd salvați.

— Pe căldura asta!?!...

Concert și teatru în Oravița Reuniunea gr-cat. de cântări „Concordia” din Oravița-rom. arangează Vineri, în ziua Sf. Profet Ilie, 2 August st. n. 1901, în grădina Hotelului „Coroana ungară” din Oravița-mont. o producțiune, sub conducerea dlui Ioan Bogdan învâțăcei, cu următorul program: a) Concertul. 1. C. G. Porumbescu: „Grănicerul”, cor bărbătesc; 2. I. Vidu:

„Resunetul Ardealului”, cor mixt; 3. C. G. Porumbescu: „Cuadrile”, cor bărbătesc; 4. Mureșan-Vidu: „Trecul valea”, cor mixt. b) Teatru: „Plăieșii dela Bii”, comedie într'un act de N. A. Bogdan. După producțiune urmează joc. — Inceputul la 8 1/2 ore seara. Intrarea de persoană: Loc de șezut 1 coroană; loc de stat 60 fileri.

Tren între Reșița și Anina. Societatea căilor ferate de stat a obținut încheierea de a construi liniu ferată proiectată între Reșița și Anina.

Telegrafia fără sirmă. Din Madrid se anunță, că maiorul Cervera din armata spaniolă a inventat un nou sistem de telegrafie fără sirmă. Cu acest sistem maiorul a obținut rezultate extra-ordinare; a telegrafiat la distanțe foarte mari și a isbutit să producă explozie la distanța unor mine. El zice, că tot la distanță vor pu' produce explozia magaziiilor cu munițiuni ale corăbiilor de războiu.

Balonul lui Santos Dumont. Din Paris se anunță, că la 28 Iulie n. savantul inginer Santos Dumont din nou s'a urcat cu balonul său cu cârmă. S'a urcat anume tot d'n parcul Saint-Cloud, lăund direcția spre hipodromul din Longchamps și după o plutire succasă de 15 minute s'a reîntors norocos la locul de unde a plecat. Publicul asistent l'a făcut marovațiun.

Nici la moarte nu l' dau pace. Mitropolitul Ambrosius din Petersburg publică în „Zerkowoy Wjestnik”, organul sfântului sinod, o scrisoare, prin care justifică d'n nou escomunicarea lui Tolstoi, care, cum se știe, chiar acum zace greu bolnav.

E scumpă libertatea! În urma falimentului băncii agrare și comerciale din Charkov (Rusia), opt membri ai direcțiunii au fost deținuți. Directorii băncii agrare nu mai după depunerea unei cauțiuni de 6.000.000 ruble, ear' ai celei comerciale după depunerea unei cauțiuni de 3.200.000 ruble pot fi puși în libertate.

Ciuma. O știre telegrafică din Viena spune, că numărul casurilor de ciumă sporște la Constantinopol pe fiecare zi. Știrile oficiale nu dau însă nici pe departe numărul devărat al casurilor de ciumă. E teamă de izbucnirea unei panici în populațiune.

O crimă îngrozitoare la Bran.

Dintr'un raport sub acest titlu al „Gaz. Trans.” scoatem următoarele:

O crimă oribilă s'a întâmplat în noaptea de Vineri spre Sămbătă (26/27 Iulie) la Bran, răspândind groază în locuitorii.

Jertfa acestui grozav act de sălbătecie a fost simpaticul primar al comunei Poarta, Miron Tătoiu și familia sa. Dinsul e unul dintre fruntașii Branului, care prin hărnicia și destoinicia sa a câștigat în scurt timp simpatia tuturor. Mare proprietar, el de mult a primit funcția onorifică de primar și postul de director al băncii „Parsimonia”, la care el însuși e mare acționar.

Casa lui Tătoiu se află pe dealul numit Valea-Grajdului, nu departe de castelul Branului, în mijlocul întinsei sale moșii. Casa aceasta, care dela întâia vedere denotă bunăstarea proprietarului, e clădită, ca cele mai multe case din Bran, în formă de cetățue.

E sigur, că numai pe fereastră a intrat unul din hoși, care a pătruns apoi prin pridvor în curte și li-a deschis poarta și tovașilor. Hoșul a trebuit să cunoască

bine întocmirea casei, astfel, încât intrând în odai ei a mers sigur la chibrite și la luminare.

Hoșii, șease la număr, s'au năpusit mai întâiu cu bătele ridicare asupra celor ce dormiau în pridvor și cu bătăi l'au dus în casă. Numai servitorul, un copil de 12 ani, a rămas în pridvor, pșzit de doi dintre bandiți. Cu o lovitură puternică de bătă în cap, hoșii au amețit de loc pe Tătoiu, și se năpusiră apoi asupra soției acestuia, care, opunând rezistență și țipând, a fost măcărită într'un mod groznic. În mijlocul capului are o rană mare deschisă, prin care se vede osul, ochiul stâng e eșit din orbită și osul frontar sfărâmat. Afară de aceea are vântăși mari pe spate și pe coaste, provenite din lovituri de ciomag. Bandiții intrând în casă au descărcat mai întâiu două pușcături probabil de pistol, ca să bage groază în locuitorii, apoi au aruncat pe copil într'un colț și l'au acoperit cu un țol să nu vadă. De asemenea au aruncat o sarică și pe fața soției lui Tătoiu. Unii susțin, că mobilul atentatului e răzbunarea, ear' alții că e jaful. Faptul e, că toate lădițele au fost sparte, au fost furate câteva hărți de valoare vre-o două saibe și parale, și ceea ce e principala, cheile dela casa de fer a băncii „Parsimonia”, cu care apoi au plecat spre casa comunală, unde e banca.

Di Tătoiu a rămas amețit de lovitura ce o primise în creștet. Și a venit în săiute în fine. Era legat cobză și a zărit umbrele tâlhurilor, cari jăfăiau în întunec. Nepierzând sângele rece, el făcu pe mortul, dar' încet, pe neobservate, îi surcese să se deslege. De abia părăsă hoșii curtea și di Tătoiu se sculă, și săngerând din cap fugi până la cărciuma lui Mühbăcher, unde dădu alarma, trimițând pe cărciumar și pe dascălul-dirigent Runcean la „Parsimonia” să prevină pe jăfuitorii. În același timp fugi servitoarea cărciumarului la di George Stoian, doctorand la universitatea din Pesta, care cum anzi de faptul ce se întâmplase, n'a eșitat nici o clipă și nu-și luă decât vremea să-și strângă aparatele cele mai necesare, pentru-ca în fugă să ale-gă, la miezul nopții, în ajutorul celor răniți. Nici groza de tâlhari, pe cari îi întâli în drum depărtându se într-o căruță, nici altă piedcă n'a cunoscut, ci numai vocea care-l stiga: „ajută! Vrednicul tiner, cu mâinile săngerate, a bandajat ultimele rane îngrozitoare, scăpând dela moarte sigură pe nefericiți. Ranele, deși primordiale, nu sunt mortale. Di Tătoiu a pierdut mult sânge, ranele soției sale sunt însă mai îngrijitoare. Justiția e pe urma hoșilor și condusă de protopretorul G. Urdea, va pune de bună seamă încurând mâna pe ei. E speranță că, grație harnicului medic Stoian, și răniții vor scăpa cu viață.

PARTEA LITERARĂ.

Despre Țiganiada lui Budai-Deleanu

de
G. Bogdan-Duică.

(Urmare.)

Tot astfel făcuse și Blumauer, 1) care înfundând un vulcan cu un sfânt din Spania, îl pune să verse, în loc de lavă, ce nu pu' use mistul, tot lucrari bisericăști:

Und seines Magens Quintessen
Bestand aus Amuletten;
Er spie: Kapuzen, Rosenkränze
Und Folterk' und Ketten;
Mitunter warf er auch, o Graus!
Gebratne Menscher glieder aus
Und ganze Scheiterhaufen.

De altfel figura cu artileria ru lipsește nici la Blumauer, care o atribuie teologilor luptători, cum n'a lipsit nici din gura lui Iosif II., care-l spunea cardinalului Migazzi, că la intrarea papei în Viena dă voie să

se tragă clopotele fiind doară artileria bisericășă. Era o figură a vremii. . .

Astfel nici Voltaire nu se răsfrațe cu puritate în epoea română. 2)

Părăsind însă amănuntele, voesc să rețin rezultatul cercetării de până aci: Budai împrumută din Tassoni și Voltaire amănunte, pe care le modifică și le pune în slujba vederilor sale dezvoltate în mijlocul vieții politice și literare a Austriei. El nu „fură”, nu „tălmăcește” 3).

Mă întorc acum la a doua parte a mărturisirii lui Dianeu: „Alte asemenea (isvoditur) nu știu să se fie făcut, însă pentru Țiganii nu am cetit nici într-o limbă”. O epoea despre Țiganii anterioră lui Budai nu cunosc nici eu; dar' ideea de a înjgeba o armată de Țiganii, cred că l' luată tot din Blumauer.

(Va urma.)

2. Asemănări de idei fundamentale se găsesc câteva la Ariosto. Ariosto nu-l însă raționalist, nu-l anticlerical; el nu ride, ca Budai de papa dela Roma, el-l erede pe acesta vrednic de mistul mari (cântecul XVII, str. 79). Câteva împrumuturi mărute sunt aproape verbale, d. e. blăstămuri asupra invenției pravului de pușcă (Ariosto, XI, 23), care se găsesc în Trei Viteji (inedit), și altele. Neșind însă în chestie, nu le pot urmări aici.

3. Pentru epoea sa Budai-Deleanu a căutat și ascunzișurile obișnuite în astfel de serii de Tassoni, de Voltaire și de alți autori. După titlu autorul ar fi fost un Leonachi Dianeu, editorul un Mitru Perea, locul ediției Piramida; Leonachi ar fi scos-o din cronicile dela Zănoaga, o mănăstire (I, 39, 68) și dela Cloara, alta mănăstire din Ardeal, lângă Vinerea și Tărtăria, unde ar fi scris-o Sofronie dela Cloara (I, 14, II, 5) s'a ivit după Clain, pe la 1759 ca agitator în contra uniților (până la 1761). După maior Sofronie era de loc din Cloara. Agitând contra uniților a început — zice maior — „a grăi cu bațocură înăci și în verșie”. Pe acest fapt bine cunoscut în Ardeal își întemeia Budai plănuța sa amăgire. Și cuprinsul sburdalnicei epoei, poporul l'ar fi găsit potrivit cu ael agitator în haine simple-românești, cu papucii de metasă, cu căolulă de miel și cu excoță de 100 Români! Și iei și colo o frapantă violență, „are aspră și turburată” cum zice maior. Odată însă, II, 5-6, Budai iese din rol și ride, erod și de bietul Sofronie. Cf. Clain, în Cipariu, Acte, p. 108-109; maior, Istoria bisericășă; Herrmann, I. c. I. 247-257.

Mulțumită publică. De 9 ani soția mea a suferit de dureri de cap, de amețeli, leșin, epilepsie și de insomnie, până-ce am început să folosesc crucea după electro-magnetice atât de cu bun efect, recomandată de D. Ta, și asta l' a folosit atât de mult, încât azi soția mea e pe deplin sărătoasă.

Astfel, soția mea și eu îi datorăm D. Tale cea mai mare recunoștință. — Hlatschek Ferencz, văpsitor la l-a fabrică de pălării, societate pe acți în Budapesta, calea Gizela 42.

Această scrisoare de mulțumită a primit-o: di Müller Albert, în Budapesta, V. strada Vadăz 42 a k., inventatorul crucii duple electro-magnetice R. B. 86.967.

ULTIME ȘTIRI.

Londra, 30 Iulie. Ședința de eri a camerei comunelor a fost foarte sgomotoasă. Primul lord al tesaurului Balfour a presintat adevă un nunciu al regelui, care cere votarea unei subvenții de 100.000 funți sterlini pentru lordul Roberts, drept recunoștință pentru prestațiunile lui ca generalissim în Africa-sudică. Deputații irlandezi au protestat în chipul cel mai sgomotos în contra cererii regelui.

Londra, 30 Iulie. North China Daily News raportează, că mișcarea Boxerilor în Santung s'a pornit din nou și amenință a lua dimensiuni tot mai mari.

Editor. Aurel Popovici Barciann.
Red. respons. Ioan Russu Șirliann.

Cruce dublă electro-magnetică vindecă și inviorază sub garanție.

Aparatul acesta, vindecă și folosește contra durerilor de cap, urechi și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulației sângelui, anemie, amețeli, juituri de ureche, bătaia de inimă, sgârșiri de inimă, asma, auzul greu, sgârșiri de stomac, lipsa poftă de mâncare, receală la mână și picioare, reuma podagră, ischias, udul în pat, înflinza, în somnia epilepsia circulația neregu-

lată a sângelui și multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. Inșusirea acestui aparat este că vindecă nu numai din timp în timp ci introduce constant în corpul omenesc binefăcătorul curent, când pădeoparte vindecă cu succes boalele sfâștoare, eară pe de alta parte e cel mai bun scut contra imbolnăvirilor.

Deosebită atențiune e a se da împrejurării că acest aparat vindecă boale vechi de 15 ani,

În cancelaria mea se află atestate incuse din toate părțile lumii cari prețuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii.

Unde ori-ce încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta” deoarece „Ciasul Volta” atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficial oprit fiind nefolositor, pecând aparatul meu e ingenere cunoscut apreciat și cercetat.

Deja efinătatea crucii mele electro magnetice o recomandă în deosebi.

624 1—50

Prețul aparatului mare e fl. 3. sau Cor. 6. — folosibil la morbi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e fl. 2. sau Cor. 4. — folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă.

Expediție din centru și locul de vânzare pentru țară și străinătate e:

Albert Müller, Budapesta, V., str. Vadász 42. K
Colțul strei. Kálmán.

Frideric Hönig

Turnătorie de clopote și metal, fabrică de pompe, arangeată pe motor de vapor,
Arad, strada Rákóczy Nr. 11-28

S'a fondat la 1840.

Premiată la 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de platire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg., invenție proprie, cari au avantajul că, față cu ori ce alte clopote, la turnarea unui și acelulași clopot tare și cu sunet odânc, — se face o economie de 20—30% la greutatea metalului.

Recomandă totodată clopotele de fer, ce se pot învêrți și postamentele de fer, prin a căror întrebuițare clopotele se pot scuti de crepat și chiar și cele mai mari clopote se pot trage, fără-ca să clătine turnul.

Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroand de fer, ce se poate învêrți, cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote noue pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

543 25—52

A apărut

Și se află de vânzare la administrația „Trib. Poporului”
următoarele opuri:

	coroana	fleri
1.) „Geografia Comitatului Arad”, pentru clasa a III-a școalelor populare, de Damaschin Medre, învățator; aprobat de Ven. Consistor ilustrată cu chărți geografice	—	—70
2.) „Lupta pentru drept de Dr. Rudolf Ihering traducere de T. V. Păcățean,	—	2.—
3.) „Judecătorile cu jurații” — de Teodor V. Păcățeanu,	—	—80,
4.) „Libertatea” — de Ioan Stuart Mill, tradusă de T. V. Păcățeanu,	—	2.—
5.) „Principiile politice”, după Dr. T de Holtzendorf, de T. Păcățeanu	—	4.—
6.) „Caractere morale” — exemple și sentințe culese din istoriile și literaturile popoarelor vechi și moderne, de Ioan Popea, profesor în Brașov.	—	2.50
7.) „Răsboiul pentru neatârnaire” de George Coșbuc.	—	1.20
8.) „Vieritul” — de Petru Vancu,	—	1.—
9.) „Teoria Dramei” — de Dr. Iosif Blaga.	—	3.60
10.) „Juvenilia” — de Sextil Pușcariu.	—	1.60
11.) „Cuvântări bisericesti” — traduse de Ioan Genț.	—	5.—
12.) „Pribeag” — de Ioan Iosif Sceopul,	—	1.50
13.) Instrucțiuni populare populare despre Datorințele și Drepturile purtătorului de dare edate de Vilhelm Niemandz	—	1.20
14.) „Ioan Botezătorul, tragedie în 5 acte și un preliudiu tradusă de Il. Chendi și C. Sandu după Hermann Sudermann	—	2.—
15.) Henric Ibsen „Ziua Invierei” Epilog dramatic în 3 acte traducere de Il. Chendi și C. Sandu	—	1.—

La comande să se mai adauge de fie-care op 10 fleri spese postale.